

Gemeenten willen zelf belasting heffen

Het getouwtrek over de financiering van de zorg voor kwetsbare jongeren zet een oude wens van de gemeenten weer bovenaan de agenda. Lokale overheden moeten meer ruimte krijgen om zelf belastingen te heffen, zegt voorzitter Jan van Zanen van gemeentekoepel VNG. 'De gemeenten krijgen er steeds meer taken bij, maar niet de middelen om ze naar eigen inzicht in te vullen.'

Het kabinet trekt deze regeringsperiode ruim een miljard extra uit voor de jeugdzorg. Met die toezegging in de [voorjaarsnota](#) geeft minister van Financiën Hoekstra gehoor aan de noodkreet van de gemeenten. In een [open brief waarschuwden zij begin mei](#) de jeugdzorg af te moeten stoten zonder extra budget.

Missie geslaagd dus? Niet helemaal, zegt Van Zanen. 'Het is een hele bevalling geweest om dit eruit te slepen. De uitkomst bespreken we met de leden.' Woensdag is de algemene ledenvergadering van de Vereniging Nederlandse Gemeenten, waar bijna 3000 man op afkomt.

Teleurstelling

Van Zanen, naast VNG-voorzitter de populaire VVD-burgemeester van Utrecht, is teleurgesteld dat het om incidenteel geld gaat. Dit jaar krijgen de gemeenten er €420 mln bij, en in 2020 en 2021 ieder jaar €300 mln. De VNG had om jaarlijks €490 mln gevraagd. 'Dit aanbod geeft de gemeenten wat lucht, zeker in het eerste jaar,' zegt Van Zanen. 'Maar ik vind het jammer dat de structurele dekking uitblijft.'

Het [kabinet wil eerst nieuw onderzoek](#) of de enorme groei in de hulpvraag blijvend is of dat er slechts sprake is van een 'boeggolf', doordat gemeenten sneller problemen signaleren en aanpakken. Er zou sprake kunnen zijn van een 'minder meer' effect op langere termijn, geeft Van Zanen toe. 'Maar nul zal het niet worden.'

Knarsetandend accepteert VNG opnieuw een onderzoek, op voorwaarde dat daaraan een arbitragecommissie wordt gekoppeld. Worden kabinet en VNG het niet eens over wat er moet gebeuren aan de hand van de onderzoeksuitkomsten, dan bepaalt een gezamenlijke 'commissie van wijzen' dat. Van Zanen: 'Dat geeft mij het vertrouwen dat het bij een volgende formatie wel goed komt.'

Wrevel

Arbitrage tussen Rijk en lagere overheden: het is tekenend voor de wrevel die is ontstaan als gevolg van de decentralisatie van overheidstaken. Gemeenten namen in 2015 de taken in de jeugdzorg over van de landelijke overheid. Die overheveling ging gepaard met een bezuiniging -- 'taakstelling' in jargon -- van €450 mln. Sindsdien is het aantal jongeren dat jeugdzorg ontvangt gestegen tot bijna 430.000, een toename van ruim 12%.

Door die volumegroei 'piept en kraakt' de jeugdzorg, zegt Van Zanen. 'Destijds zijn wij akkoord gegaan met die taakstelling, en die hebben wij ook keurig uitgevoerd. Dat is een enorme prestatie,

vooral omdat de gemeenten daarnaast ook een zogeheten opschalingskorting kregen opgelegd. Wij konden zogenaamd met minder toe, omdat gemeenten zouden worden samengevoegd. Die operatie is afgeblazen, maar de korting is ingeboekt en gebleven.'

Het [absorptievermogen van de gemeenten](#) is niet oneindig, wil hij maar zeggen. 'Anders dan het Rijk moeten wij elk jaar een sluitende begroting hebben. Tegelijkertijd hebben wij een wettelijke plicht de jeugd te beschermen. Dus moet het geld van elders komen.'

Ruzie

En daar zit hem de pijn. 'De beïnvloedbare kosten bij de gemeente zijn gering: zo'n 5 á 10% van de begroting', vertelt Van Zanen. 'En dus moet je gaan snijden in de voorzieningen. In de openingstijden van de bieb, of het zwembad.'

[Lees ook](#)

[Kabinet steekt miljard in kwaliteit jeugdzorg en ggz, vakbond vindt het te weinig](#)

Bovendien staan de perikelen in de jeugdzorg niet op zichzelf. De gemeenten ruziën bijvoorbeeld ook met minister Koolmees van Sociale Zaken over de inburgering van migranten. Van Zanen: 'Langzamerhand bekruipt mij het paradoxale gevoel dat waar wij als gemeente steeds meer taken krijgen we ook steeds verder ingeperkt worden door wet- en regelgeving en het constante gedram over de centen.'

‘Gemeenten worden steeds verder ingeperkt door wet- en regelgeving en het constante gedram over de centen’

• VNG-voorzitter Jan van Zanen

Zelf heffen

Om krachtig en doelmatig te kunnen opereren moeten gemeenten zelf meer belastingen kunnen heffen, vindt de VNG-voorzitter. Zij hebben dan meer om naar eigen inzicht te besteden. Dat idee is niet nieuw, geeft hij toe: 'Alexander Rinnooy Kan heeft er al eerder voor gepleit.'

Maar de noodzaak wordt steeds meer evident. Nu maken gemeentebelastingen slechts voor 10-15% uit van het lokale budget. De rest wordt toegekend uit het Gemeentefonds, dat gevuld wordt door de belastinginkomsten van het Rijk. Vergeleken met andere landen, waar gemeenten doorgaans 30% tot 40% van de eigen inkomsten heffen, geeft Nederland haar lokale overheden weinig autonomie.

De VNG zou het graag anders zien. Van Zanen is voorstander van het opkrikken van de eigen belastingheffing naar circa 25% van het lokale budget. 'Let wel: het gaat om een andere verdeling', zegt hij. 'De lasten voor de burger blijven gelijk.' Per saldo zou het een verschuiving betekenen van pakweg €4 mrd, schat hij.

Voordelen

De voordelen van zo'n herverdeling van de belastingheffing liggen voor de hand. Gemeenten hebben dan meer armslag om zelf te bepalen hoe de beschikbare budgetten te besteden, in plaats van louter te fungeren als 'uitvoeringsloket', zegt Van Zanen. 'Hef je zelf, dan kun je teruggaan naar je kiezers en vragen wat zij belangrijk vinden. En of zij bereid zijn daar iets meer voor te betalen, of dat het wat soberder moet op andere gebieden.'

Binnen Rutte II was de toenmalige minister van binnenlandse zaken Ronald Plasterk voorstander van meer lokale belastingen. Maar tijdens de formatie van Rutte III verdween het idee van tafel. Raar eigenlijk, aangezien dit kabinet te boek staat als 'wethouderskabinet'.

Van Zanen: 'Bij alle grote opgaven - klimaat, infrastructuur, woningbouw - heeft het kabinet de gemeente nodig. Dan moet men zich gaan afvragen, werken de financiële verhoudingen nog wel? Ik denk van niet.'